

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

IZ VSEBINE:
SLOVENSKA PRESTOLICA SE JE OD-
DOLŽILA SVOJIM JUNAKOM
PROSVETNI VESTNIK
V ŠOLI — KOT GOST
ČRNA SMRT
VELIKA ODLOČITEV (knjižna ocena)

LETNIK VII.

CELOVEC, SOBOTA, 18. OKTOBER 1952

ŠTEV. 73 (533)

SPÖ in ÖVP sta se sporazumeli

Prva seja avstrijskega parlamenta po poletnih parlamentarnih počitnicah je bila v sredo. To je hkrati bila tudi zadnja seja, na kateri je parlamentu predsedoval Leopold Kuntzschak. Na prihodnji seji parlamenta bo formalno podal ostavko, zanj pa je tudi že pripravljen naslednik, bivši prosvetni minister Hurdes, ki ga bo ÖVP-jevska frakcija predlagala.

Čeprav se obe stranki vladne koalicije v zadnjem času, vočigled predstoječi volilni kampanji, medseboj že čedalje pogosteje in ostreje napadata, sta se za dokončno določitev dneva volitev venčar še enkrat složno sporazumeli. Na osnovi tega sporazuma sta šef SPÖ-jevske frakcije dr. Pittermann in šef ÖVP-jevske ing. Raab stavila parlamentu že kar ob začetku seje skupni predlog, naj predčasno prekine svojo sedanjo zakonodajno dobo ter pozove zvezno vlado, da tako pravočasno razpiše prihodnje volitve, da bo novo izvoljeni parlament najkasneje 26. maja 1953 lahko prvič zasedal. S tem v zvezi sta predlagala, naj se določi kot

volilni dan 26. april 1953.

Nato je parlament še vzel na znanje, da je izvršilni odbor aliranege sveta odobril nekaj zakonov, med drugimi tudi amnestijo za naciste, ki so se pozno vrnili iz vojnega ujetništva, ter zavmil zakon, po katerem bi si bivši nacisti, ki jim je po letu 1945 bilo odvzeto med nacistično vladavino nabrano (od židov in drugih antifašistov naropano) premoženje, le-to lahko ponovno pridobili.

Na dnevnem redu omenjene seje parlamenta je bil še zakonski predlog za izenačenje pravic za advokate, ki so se kot „Volksdeutscherji“ po vojni naselili v Avstriji. Kljub nekim ugovorom je bil ta predlog nazadnje enoglasno sprejet. Za prihodnjo sejo parlamenta so določili sredo, 22. t. m.

Pakt o človeških pravicah in vojni zločinci

Med najnovejšimi nalogami sedanjega zasedanja Generalne skupščine OZN je tudi pakt o človeških pravicah, ki pa mora po sedbi svobodoljubnega in za pravico zavzetega sveta vsebovati seveda tudi sredstva zoper kršitelje človeških pravic.

Upravičeno pričakujejo, da bo ta pakt prepovedal tudi potuho raznim vojnim zločincem. Primerov take potuhe je čedalje več. Pred sodiščem v Kölnu zagovarjajo strašnega vojnega zločince Schafferja, ki je bil poveljnik SS policije v okupirani Srbiji in je sodeloval pri moritvi nad 6000 židovskih otrok, žena in starčkov, sami nekdanji nacisti in gestapovci, povabljeni kot pričé ne samo od zagovornikov temveč tudi od samega sodišča. Obtoženi vojni zločince se zagovarja, da je izvrševal samo višja povelja, in ko zatrjuje, da v Nemčiji ni bil nihče tako pogumen, da bi nasprotoval Hitlerjevemu ukazom, se sodišče niti ne zmeni za tako obrekovanje nemškega naroda, ki je imel pod nacizmom mnogo žrtev in je dajal tudi primere in zgleda upora.

Najznačilnejši primer potuhe vojnega zločinstva pa je zadeva ustanovitelja in voditelja krvavega ustaškega režima Antona Paveliča. Po zlomu fašizma je dobil zavetje pri italijanskih iredentistih in pri Vatikanu. Pod madžarskim imenom in z madžarskim potnim listom je odpotoval iz Italije v Argentinijo, iz Argentine pa se je, kakor znano, nedavno preselil v Urugvaj, kjer zbira ustaško emigracijo ter daje novinarjem izjave o obnovi ustaške Hrvatske.

Dokler bodo vojni zločinci Pavličevega kova uživali gostoljubje v državah, ki so članice OZN, ni upanja, da bo pakt o človeških pravicah tak, kakršnega človeštvo pričakuje in potrebuje.

Nova protijugoslovanska demonstracija v Trstu

Prejšnjo nedeljo so imele iredentistične vojaške in polvojaške organizacije v Trstu neko proslavo, na kateri je bil Trstu izročen znak italijanskega mesta Brescie in ki so se je udeležili mnogi zastopniki iz Italije, med njimi tudi poveljnik divizije general Scarpa in razni zastopniki italijanskih vojaških organizacij. Proslave so se začele v obmejnem slovenskem kraju Štivanu v angloameriški coni STO z iredentističnimi manifestacijami pred spomenikom „Toskanske volkulje“, ki je bil postavljen med fašistično vladavino, in so se nadaljevale v Trstu ob udeležbi vodje italijanskih

civilnih funkcionarjev v angloameriški vojaški upravi Vitellia in predsednika conskega sveta Palutana.

Govorec na tej iredentistični proslavi, demokrščanski predsednik občinskega sveta Bartoli ni mogel, da ne bi izjavil, da se Italija ni odrekla Rovinju, Pulju, Dinjanu, Lošnju in drugim krajem v Istri.

Ta najnovejša protijugoslovanska proslava v Trstu in izzivalni govor Bartolija razlagajo v tržaških demokratičnih krogih kot nov pojav protijugoslovanske kampanje v zvezi s tržaškim vprašanjem.

Avstrija na dnevnem redu Generalne skupščine

Ze prve dni so se delegati 60 držav na sedmem zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov s polno paro vrgli na delo. Ze prve dni imamo tudi zabeležiti dogodke, ki mečejo svojo senco naprej na nadaljnji potek zasedanja.

Po otvoritvenem govoru dosedanega predsednika Generalne skupščine, mehiškega delegata Nerva ter po raznih pozdravih so izvolili za novega predsednika kanadskega zunanjega ministra Lester Pearsona, medtem ko so bili za podpredsednike izvoljeni predstavniki ZDA, ZSSR, Velike Britanije, Francije, Kitajske, Hondurasa in Egipta. Izvolili so tudi predsednike posameznih odborov Generalne skupščine, med katerimi je za Avstrijo najbolj zanimiv politični odbor, kajti v njem se bo razpravljalo vprašanje avstrijske državne pogodbe. V splošno zadovoljstvo avstrijskih političnih krogov je postal predsednik tega odbora (gotovo z demonstrativnim namenom proti konceptiji sovjetske delegacije) prav predstavnik Brazilijske Carlos Muniz, ki je imel tudi nalogo sprožiti avstrijsko vprašanje.

Na seji glavnega odbora Generalne skupščine, na kateri so razpravljali o dokončnem dnevnem redu, so tudi že sprejeli na predlog brazilskega delegata avstrijsko vprašanje na dnevni red. Proti temu sta glasovala samo predstavnika Sovjetske zveze in ČSR. Kot po navadi je sovjetski delegat Gromiko razlagal svoj protiglas z neko dozdevno povezanostjo avstrijskega s tržaškim vprašanjem ter s tem hote ali ne hote odkril, kaj ima VII. zasedanje OZN pričakovati od sovjetske delegacije. Ostale delegacije so pozdravljale iniciativo Brazilijske.

Na dnevni red je bilo med drugim sprejeto tudi vprašanje Tunizije in Maroka, h katerem je Francija izjavila, da je to zgolj notranji francoski problem ter da bo bojkotirala tisto sejo Generalne skupščine, na kateri bo to vprašanje obravnavali.

V generalni debati o mednarodnem položaju so v četrtek govorili med drugimi predstavniki Kube in Švedske ter ameriški zunanji minister Dean Acheson.

Diplomatski odnosi med Perzijo in Anglijo prekinjeni

Ta teden je bil v Teheranu predan perzijskemu ministrskemu predsedniku Mosadiku britanski odgovor na zadnje perzijske predloge o ureditvi petrolejskega spora, ki sedaj že mesece kali anglo-perzijske odnose. Britanski odgovor dokončno zavrača Mosadikovo zahtevo po plačilu 49 milijonov funtov sterlingov, ki jih anglo-iranska petrolejska družba baje še dolguje iranski državi. Nasproti temu odgovor sicer priznava nacionalizacijo petrolejske industrije v Perziji, pač pa zahteva primerno odškodnino za podržavljen podjetja.

Odgovor je bil sestavljen v britanskem zunanjem ministrstvu šele po izčrpnem posvetovanju z zastopniki ZDA, ker je ob tej stvari nevarnost, da bi se povečal sovjetski vpliv v Iranu. Vsi poskusi ZDA in Velike Britanije vplivati na Mosadika, da bi kljub temu odgovoru nadaljeval s pogajanjmi, niso imeli uspeha. V govoru, ki ga je imel v četrtek po radiu, je oznanil prekinitvev diplomatskih odnosov med Perzijo in Veliko Britanijo. Izjavil je, da je prekinitvev diplomatskih odnosov po negativnem angleškem odgovoru postala nujna, ter da je za to imel pooblastilo od perzijskega parlamenta že dalj časa.

Z vseh strani napadi na Bevana

Predstavniki uradnega vodstva laburistične stranke so povečali po 51. letnem kongresu stranke, ki je bil začetkom tega meseca v Morcombeju, gonjo proti Bevanovi skupini, ki je dosegla velik uspeh na kongresu. Prvi, ki je odkrito nastopil proti Bevanu, je bil nekdanji finančni minister v laburistični vladi Hew Gaitskell. Te dni pa sta ga ostro napadla tudi vodja laburistične stranke Clement Attlee in nekdanji vojni minister Strachey v govorih, ki sta jih imela v raznih krajih Anglije.

Clement Attlee je na zborovanju združnega gibanja v Londonu obsodil bevanovce, češ da so ustanovili stranko v laburistični stranki in jih javno pozval, naj prenehajo s svojo dejavnostjo. Prvikrat se je pripetilo, da je Attlee odkrito nastopil proti voditelju laburistične le-

vice Aneurinu Bevanu in njegovim pristašem.

Nekdanji britanski vojni minister Strachey je izjavil v Ipswichu, da laburistično gibanje ne bo dovolilo nobeni skupini, da bi delala na svojo roko in proti sklepom strankine večine. Obdolžil je Bevanovo gibanje, da se je postavilo nad laburistično stranko. (Kakor znano, je zlasti od zadnjega kongresa stranke desničarska večina zajamčena samo še po glasovih zastopnikov sindikatov, združnikov in ženske organizacije, dočim stoji osnovne strankine organizacije večinoma za Bevanovo levico.)

Po zadnjih poročilih je skupina desničarskih laburističnih poslancev te dni dostavila Bevanu ultimativno zahtevo, naj takoj razpusti svojo skupino ter neha z napadi na druge laburistične poslancev v Spodnjem domu. S to za-

htevo je dejansko nastala odnosno izbruhnila neka kriza v britanskem laburističnem gibanju.

Konservativci se sprva niso hoteli vmešavati v notranje zadeve laburistične stranke in opaziti je bilo tudi, da delegati na konferenci konservativne stranke v Scarboroughu niso niti omenjali spopada med Attleejem in Bevanom tako dolgo, dokler ni Churchill v svojem govoru ostro nastopil proti levčarskim predstavnikom v britanski laburistični stranki, kar nekoliko dokazuje, da se konservativcem Attleejevo desničarsko krilo prav nič ne zdi nevarno. Churchill je na zaključnem zasedanju konference britanske konservativne stranke v Scarboroughu imenoval Bevana za demagoga ter izjavil, da dvomi v njegov značaj.

Omenjeni štiri napadi na Bevana in njegovo gibanje, ki se vedno bolj jača, so brez dvoma izrazi strahu vseh desničarjev, tako skrajnih v konzervativni reakciji, kot tudi laburističnih, pred bolj dosledno socialistično politiko, za katero se bevanisti zastavljajo.

Edvard Kardelj ozdravel

Podpredsednik vlade FLRJ in minister za zunanje zadeve Edvard Kardelj se je vrnil v Beograd. Tov. Kardelj je spet zdrav in je prevzel svoje dolžnosti.

Zadnje deset dni svojega okrevanja je Edvard Kardelj prebil v Miločevu v Crnogorskem Primorju, kjer so ga obiskali zastopniki ljudstva ter mu izročili darila. Ko je potoval skozi Titograd je članom mestnega partijskega aktiva odgovarjal na vprašanja iz področja novega gospodarskega sistema, združništva in zunanje politike.

Vedno novi ukrepi v Egiptu

V Kairu so uradno sporočili, da je predsednik vlade general Naguib odstavil polkovnika El Rašad Mehana s položaja člana regentskega sveta, ker je prestopil meje svoje dolžnosti in se vmešaval v državne posle.

Regentski svet treh članov je bil imenovan po odstopu kralja Faruka, da bi v imenu kraljevega sina upravljal državo. Poleg zastopnika vojske sta v regentskem svetu princ Mohamed Abd el Moneim, Farukov sorodnik, in Bahi el Din Bakar, neodvisni politični vrhak.

Z Naguibovim ukrepom je regentski svet praktično razpuščen. Kot edini regent je ostal princ Abd el Moneim in ga je general Naguib kot takega tudi že potrdil.

Kakor piše dopisnik „Timesa“ iz Kaira, sta vladj Egipta in Sudana dosegli sporazum o daljnosežnih načrtih za učinkovito izkoriščanje doline reke Nil. Načrt določa, da se bo v prihodnjih petih letih obdelovalna površina Egipta povečala na okrog 4 milijone hektarov. Ta sporazum določa tudi večje izkoriščanje dosedanjih jezov na reki Nil ter graditev novih jezov in prekopov, ki bo dolg nad 160 kilometrov. Ti hidrotehnični objekti bodo omogočili namakanje velikih površin puščavskega ozemlja.

Predsednik egiptovske vlade general Naguib je vnovič izjavil, da je eden izmed glavnih smotrov njegovega gibanja, da bi s pomočjo inozemskih investicij ustalil finančni položaj države in da bo njegova vlada storila vse, kar bo potrebno v ta namen.

Borba egiptovskih oblasti proti špekulantom se nadaljuje. Te dni so postavili pred vojaško sodišče 140 trgovcev, ki so obtoženi špekulacije. Minister za preskrbo Farid Antun je izjavil, da bo vladna kampanja v dveh mesecih dosegla utrditev cen za vse predmete široke potrošnje.

London. — Zvedelo se je, da bo Velika Britanija uvozila iz Sovjetske zveze letos na temelju trgovinske pogodbe, ki naj bi bila podpisana ta teden, več kot milijon ton žita.

Slovenska prestolica se je oddolžila svojim junakom

Na obletnico ustrelitve 24 talcev, 13. oktobra, so odkrili v Ljubljani veličasten spomenik, ki naj, po besedah tov. Franca Leskoška-Luke, prvega komandanta slovenskih partizanskih odredov, „spominja na vse tiste žive in mrtve aktiviste narodnoosvobodilne borbe, ki so se v težkih dneh okupacije borili v osrčju po Italijanih in Nemcih zasedene Ljubljane“.

K odkritju se je zbrala šestdesettisočglava množica ljudi, — pol Ljubljane. Precej velik spomenik, ki predstavlja borca s plaščem, s katerim se zakriva in s tem ponazarja podtalnost in tajnost delovanja ilegalcev, aktivistov in diverzantov, je izdelal akademski kipar Francšek Smerdu. Postavljen je v novourejenem parku v Kidričevi ulici.

Pred odkritjem spomenika ilegalcem je bila proslava v Ulici štiriindvajsetih talcev za poljsko gimnazijo, kjer so pred desetimi leti, na 13. oktober 1942, fašisti ustrelili 24 zavednih Slovencev zato, da bi se maščevali za izvršitev smrtne obsodbe nad korumpiranim fašistom, nekdanjim banom Natlačenom. Poleg tega je bilo te dni tudi mnogo drugih proslav in političnih shodov v čast borbeni Ljubljani in ilegalnim aktivistom.

Ceprov so Ljubljano že februarja 1942 oddali s tremi pasovi bodeče žice, je Osvobodilna fronta z več kot sto terenskimi odbori, imela politično iniciativo v svojih rokah. Med-

Stalin je vendarle govoril

Josip Visarionovič Stalin ni bil predviden za uradnega govornika na kongresu sovjetske partije. In dejansko v vsem poteku kongresa, do zadnjega dne, ni spregovoril. Govorili so drugi. Malenkov o delu centralnega komiteja v zadnjih 13 letih, pri čemer je bil dober del njegovega govora obligaten slavospev „velikemu“ Stalinu in njegovi teoriji, zlasti najnovejši, ki jo je spravil na papir šele tik pred kongresom. Beria je govoril o prednostih sovjetskega gospodarskega sistema pred onimi v kapitalističnih državah, Mikojan o peti „Stalinovi petletki“ ter razvoju industrije proizvodov za široko potrošnjo itd., itd. Vsem tem govorom seveda niso smela manjkati oboževanja tistega, ki je vse to omogočil; kakor že rečeno, preko obligatnih slavospevov Stalinu ni mogel nobeden od govornikov. Seveda tudi ne tisti, ki so kot gostje drugih kominformističnih strank pozdravljali sovjetski kongres. Da pri teh niso smeli manjkati kremeljski petolizci avstrijske kominforme in nekateri pustolovci, ki se šopirijo v Moskvi in same sebe deklarirajo za „jugoslovanske patriote“, je ob današnjem zunanjepolitičnem konceptu Sovjetske zveze več kot samo po sebi umevno.

Po devetih dneh molčanja in potrpežljivega poslušanja slavospevov oziroma gledanja in sprejemanja poklončkov se je deseti dan, na zaključni seji kongresa „veliki“ Stalin vendarle zamislil, da je premalo, napisati samo usmerjajoči članek pred kongresom — in potrebno, povedati zbranim ovčicam vsaj nekaj lepih, bodrilnih, predvsem pa „svetovno važnih“ besed. Stalin je spregovoril — in govoril je o pomoči komunističnih partij med seboj ter o pomoči narodom, ki še stokajo pod kapitalističnim jarmom, da se osvobode. Če smatra kot „pomoč“ tudi ravnanje partij vseh kominformovskih držav napram KP Jugoslavije, tega Stalin ni povedal. Povedal tudi ni, ali je na primer sovjetska trma napram sklenitvi avstrijske državne pogodbe taka „pomoč“, da bi se Avstrija osvobodila izpod jarma zasedbe. Pa še marsikaj drugega ni povedal, kar bi ljudstva že dolgo rada slišala iz ust samega „voditelja vseh delovnih ljudi sveta“.

Stalinov govor je dejansko globoko odjeknil po vsem svetu, samo ne povsem tako, kot to razlagajo kominformistični časopisi in radioporočevalci. Svet ga je razumel bolj kot grožnjo, češ „naša moč sega od Koreje (!) do ČSR in Madžarske“, — in kot potrdilo, da hoče sovjetska partija kot „udarna brigada“ prinesiti „olajšanje položaja pod jarmom kapitalizma stokajočim narodom“ (morda na bajonetih sovjetske armade?!)

Na kongresu sovjetske partije so spremenili njeno ime, njene statute in osnovali komisijo s Stalinom na čelu, ki bo do prihodnjega kongresa KPSZ (ki bo, upajmo, najkasneje v 13 letih!) predelala tudi še program partije. Vse kar torej še nekoliko spominja na partijo Leninove dobe in oktobrsko revolucije, so in še bodo odpravili. Ukinili so politični in organizacijski biro partije ter osnovali prezidij, ki sedaj združuje obe funkciji, tako da je še bolj kot doslej koncentrirana vsa moč v eni roki, pri „soncu vseh sovjetskih narodov“ (dokler ne bo zatonilo in napravilo prostor enemu izmed naslednikov, ki se že tepejo zanj.)

tem ko so Ljubljanci bojkotirali odredbe okupatorja, so se vsi sklepi Izvršilnega odbora OF vzorno izpolnjevali. Herojstvo slovenskega glavnega mesta je prešlo v legendo borbe Evrope proti fašizmu v drugi svetovni vojni.

Ljubljanci so organizirano proslavljali Prešernovo obletnico, prirejali molčečo manifestacijo solidarnosti z OF, ko so na ukaz osvobodilnega gibanja ob določenem času zapuščali ulice, da je izgledalo, kot da je vse mesto izumrlo, potem pa se spet množično pojavljali pred hišami in se smejali v brk zaprepasčenim Italijanom. Dan za dnem je plavalo po Ljubljani stotine papirnatih ladjič, narejenih iz belo-modro-rdeče pobarvanega papirja. Ponoči so obešali slovenske zastave s peterokrako zvezdo pred nos karabinjerjem, raznašali ilegalne časopise, med katerimi so mno-

ge natisnili v tiskarni Toneta Tomšiča, ki je bila v neposredni sosesčini palače Hacinove politične policije. Vsako jutro so morali snazilci pobirati s ceste tisoče barvastih papirčkov, na katerih so bili napisani kratki k borbi za svobodo vzpodbujajoči izreki.

Velik policijski aparat, ki je štel približno 15.000 mož, in prav toliko vojaštva, ki je bilo nastanjeno med vojno v Ljubljani, se je pokazalo nemočno ob volji svobodoljubne Ljubljane. Kljub neštetim racijam in preiskavam, mučenjem in ustrelitvam, je dan za dnem odhajalo iz mesta na tone sanitetnega materiala, zaplenjenega orožja, hrane in oblačil za partizane.

Vsega tega so se te dni spominjali Ljubljanci in so pomislili, da vsi ti nadčloveški napori Ljubljane niso bili zastoj.

Podaljšan je sporazum o pomoči ZDA, Velike Britanije in Francije Jugoslaviji

Z izmenjavo pisem koncem prejšnjega tedna se je vlada FLRJ sporazumela z vlada ZDA, Velike Britanije in Francije o podlagi za nadaljevanje tristranske ekonomske pomoči Jugoslaviji v 12 mesecih, to je od julija 1952 do junija 1953. Vlade ZDA, Velike Britanije in Francije nudijo to pomoč za krepitev gospodarstva Jugoslavije, za povečanje njene obrambne sposobnosti in za ohranitev njene neodvisnosti. Pomoč, ki je sedaj dana na razpolago, se lahko izkoristi za finansiranje uvoza in za plačilo stroškov za tehnično izpopolnjevanje jugoslovanskih strokovnjakov v državi ali inozemstvu. O obsegu pomoči je izjavil ameriški predstavnik za tristransko pomoč Jugoslaviji Richard Allen na tiskovni konferenci, da bo znašala njena celotna vrednost za poračunsko leto 1952/53 99 milijonov dolarjev. Od tega odpadajo na ZDA 70 milijonov dolarjev, na Veliko Britanijo 4,5 milijona funtov šterlingov in na Francijo 2 milijardi 940.000 frankov. Prvi obrok tristranske pomoči je 30 milijonov dolarjev.

Vse štiri vlade potrjujejo, da je zaželjeno,

da bi Jugoslavija v čim krajšem času dosegla ravnovesje v plačilni bilanci. Zedinile so se, da bodo med seboj izmenjale obvestila in gle-

Volitve bodo 26. aprila 1953 — že danes

pa je treba misliti na **volilni sklad**

DEMOKRATIČNE FRONTE DELOVNEGA LJUDSTVA

dišča o tej zadevi. S tem v zvezi priznavajo pomen industrijskega razvoja Jugoslavije in povečanja njene kmetijske proizvodnje. Soglasno so sprejele merila, ki bodo veljala za prvostvo upoštevanje v investicijah. Vse štiri vlade so se dalje zedinile, da bodo med seboj izmenjale gledišča o bodočih posojilih za finansiranje jugoslovanskega investicijskega programa in se posvetovala, da bodo našle učinkovit način, kako izboljšati položaj jugoslovanskega dolga. Dogovorile so se, da bodo v največji meri pospeševale razvoj tehnične pomoči Jugoslaviji.

nu, zaradi katerega se je po 1. oktobru povečalo za 50% število Indijcev, ki zapuščajo to področje ter bežijo v Indijo.

Peking. — Agencija „Nova Kitajska“ poroča, da je bil podpisan med Indijo in celinsko Kitajsko trgovinski sporazum, po katerem bo Kitajska izvozila v Indijo 50.000 ton riža.

GOSPODARSKI DROBIŽ

SPET LJUBLJANSKI VELESEJEM

V času ko so v številnih mestih raznih držav prirejali običajne jesenske velesejme, so se tudi v Sloveniji, zlasti v Ljubljani sami, pojavili glasovi, ki so zahtevali obnovitev ljubljanskega velesejma. Tudi ustanovna skupščina Trgovinske zbornice za Slovenijo se je bavila s tem problemom. Ustanovila je poseben stalni odbor z nalogo, naj pripravi vse potrebno za uresničenje zamisli o obnovitvi ljubljanskega velesejma. V odboru so zastopana vsa največja podjetja Slovenije ter predstavniki mesta Ljubljane, prometnih, turističnih, urbanističnih ustanov, Inštituta za arhitekturo, trgovinske in obrtniške zbornice itd.

Prejšnji teden je omenjeni odbor imel sejo, ki ji je predsedoval predsednik gospodarskega sveta v Ljubljani Leopold Krese. Sklenili so, da bo po ustvaritvi in ureditvi novih prostorov — ker so stari velesejemski prostori demolarani in zanemarjeni — prvi obnovljen ljubljanski velesejem verjetno že konec spomladi prihodnjega leta. Ta prvi povojni ljubljanski velesejem bo zlasti pregled gospodarskega razvoja Slovenije, imel bo pa hkrati tudi mednarodni značaj, ker bodo na sodelovanje povabili tudi sosedne države.

prizadevanju gradimo nove in globlje odnose do dela, do ljudske skupnosti, poglobljamo medsebojno tovarištvo in razumevanje, ustvarjamo življenjsko radost in vero v našo bodočnost.

Že od nekaj je pri naših ljudeh največ pomenilo odsko udejstvovanje. In res, kaj more biti lepšega od prireditve na domačem odru, na katero se ob nedeljskih popoldnevih zbere staro in mlado iz vse vasi. Tako je postala dramatika med Slovenci last najširših množic in če hočemo, da se bo ta ljubezen do odra in do nastopov v naših prosvetnih dvoranah ne le ohranila, marveč še stopnjevala, potem moramo te naše odre urediti tako, da bomo na njih z najmanjšimi sredstvi dosegali vedno nove uspehe. Naši prosvetni domovi morajo postati spet zbirališča, kjer se bomo zbirali na vajah in prireditvah, kjer se bomo učili in izobraževali v maternem jeziku. Dobro pripravljene kulturne prireditve po naših prosvetnih odrih in dvoranah naj bodo spet pomagale dvigati kulturno raven našega podeželja.

Stari in mladi prosvetni delavci! Letošnja zimska sezona naj bo nov podvig v našem odorskem udejstvovanju. Lotimo se uresničevanja velikih nalog z veseljem poletom, kajti naše poslanstvo je plemenito, ker širimo ljudsko kulturo v rodni jezik.

Vesti iz Jugoslavije

Nova Martinova peč na Jesenicah

Hkrati ko grade v jeseniški železarni vrsto novih objektov, grade tudi šesto martinovo peč. Izkop temeljev za to peč je terjal ogromno dela, saj segajo temelji 16 m globoko pod ploščad martinarne. To se pravi, da bodo štiri petine peči pod ploščadjo martinarne. Železno ogrodje peči so izdelali v delavnicah jeseniške železarne. Domači martinarski zidarji izvršujejo sedaj zidarska dela. Kakor je nameravano, naj bi peč začela obratovati na Dan republike.

Uspehi Rdečega križa

Jugoslovanski Rdeči križ, ki ima v svojih organizacijah nad 2.600.000 članov, je storil mnogo v boju proti nalezljivim boleznim in na področju zdravstvene izobrazbe jugoslovanskega ljudstva. Lani je organiziral nad 29.000 zdravstvenih predavanj in uredil nad 37.000 zdravstvenih domov. Vzgojil je tudi mnogo

novih kadrov za zdravstveno službo. Za prvo pomoč je bilo konec lanskega leta izšolanih kakih 248 tisoč ljudi. Pomožnih bolničark je bilo lani blizu štiri tisoč, tovarniških sanitetcev nad 2500, zdravstvenih aktivistov in prvostvoljnih bolničark pa blizu 11.000. Rdeči križ je ustanovil 13 enoletnih šol, ki jih je končalo nad 1.300 otroških negovalk.

Nova pomorska zveza Reka — Trst

Jugoslovanska pomorska družba „Jadranska linijska plovdba“ je odprla novo pomorsko linijo med Reko in Trstom. Ladje se bodo na tej progi ustavljale v Kopru in Pulju.

Novi novci po 50 šilingov

Iz avstrijskih časopisov zvemo, da bo avstrijska Nacionalna banka koncem tega meseca začela izdajati nove novce po 50 šilingov. Znani stari novci po 50 šilingov ostanejo še kljub temu veljavni.

Prosvetni vestnik

Prosvetni domovi — žarišča kulture po naših vaseh

Sedanji letni čas nam v našem narodnem življenju in delu nalaga veliko nalogo: začena se zimska sezona kulturno-prosvetnega ustvarjanja. Zdaj je na nas, da se zamislimo ob važnosti vloge, ki jo ima v našem kulturnem življenju odsko udejstvovanje, do katerega je bilo med Slovenci že od nekaj posebno veliko veselja in zanimanja. Vedno so bili društveni domovi žarišča kulture po naših vaseh. Posamezna društva so leto za leto požrtvovalno prirejala prosvetne prireditve z igrami in pevskimi nastopi, ob katerih se je naše ljudstvo globoko zavedalo, da so te prireditve tista živa vez, ki družijo koroške Slovence z ostalimi slovenskimi brati v nerazdružljivo narodno in kulturno enoto.

Ko nam je v povojnih letih uspelo, da smo z velikimi težočami in žrtvami vsaj deloma spet obnovili naše odre in dvorane, ki so nam jih v zadnji vojni barbarsko uničili nacistični „kulturonošci“, potem moramo zdaj tudi stremeti za tem, da bodo ti naši obnovljeni odri

spet zavzeli svoje mesto in prevzeli pomembne naloge, ki jih morajo izpolniti pri vzgoji širokih ljudskih plasti, pri širjenju narodne misli med našim ljudstvom ter pri ohranitvi in čuvanju slovenske besede na Koroškem. Pri našem ljudskoprosvetnem delu seveda ne moremo delati načrtov za daljšo dobo, ker je prava ljudska prosveta pač preveč živo povezana z našim osrednjim družbenim dogajanjem, zaradi česar mora biti njeno delo tudi prožno in gibčno, da lahko upošteva vsa vprašanja, ki se sproti pojavljajo. Kljub temu pa se moramo tudi tega dela lotiti premišljeno, z največjo resnobo in z zavestjo odgovornosti. Zato moramo prav zdaj v jesenskem času, ko se pričinja zimska sezona, preudariti, kaj in kako bomo delali na kulturno-prosvetnem področju, da bo postalo naše kulturno delo spet tisti faktor, ki nas bo vezal v eno samo veliko družino na vasi. Pri tem pa se ne smemo ustrašiti nobenih naporov in žrtev, kajti v kulturno-prosvetnem in umetniškem

Peter Petrovič Njegoš:

Goeshi venec

(odlomki)

VLADIKA DANILO

Le poslušaj, Vuk, in drugi bratje! Naj nikar ne zdi se vam to čudno, če morijo zdaj me črne misli, če od groze prsi trepetajo. Kdor na brdo, le za malo, stopi, več ko tisti, ki pod njim je, vidi. Nekaj več kot vi jaz vidim danes — to je sreča ali pa nesreča! Ne bojim se vrazjega zaroda, tudi če ga je ko v gozdu listja, a bojim se zla v domači zemlji. Vsa objestna bratstva so zdaj turška; ko na Turke planemo domače, svoj ne bo več svojega zapustil, na plemena zemlja razdeli se, ta med sabo bodo se poklala, vrag k hudiču pride takrat v svate in ugasil nam bo srbsko svečo! Zlo trpi se od strahu pred gorjim, kdor se utaplja, še za peno grabi, glavo si zaslanjamo z rokami!

KNEZ RADE (brat vladčin)

Kaj kacaš se, če kovati nočeš? Kaj nas zbiraš, če molčati moraš? Oni dan si s kola jim utekel, o pogini vendar na njih kavlih! Zal nečesa ti je. Veš mar česa? Turke biješ, a žlahtaš se s Turki, da domačim se baje omiliš. A nikari sebe sam ne varaj, če le mogli bi te v pest dobiti, koj bi z mečem ti odseklj glavo ali roke zvezali za muke, ki njih srcem bi bile naslada. Ne izkljuje vranu vran očesa, Turku Turek drag je brat povsodi. Dokler moreš mahati, udari, nič na svetu naj se ti ne smili! Vse krenilo je po vrazjem sledu, zemljo nam je Mohamed zasmradil.

BABA

Je resnica, dragi, le verjemi! Pa zakaj bi danes še lagala, ko nad grobom že visim z nogami? Zdaj sem slednjič pač se pokesala, pod gomilo rajši hočem iti z vsemi skupaj, ki smo od te plaže, kakor da bi dalje zlo sejale, da si morda s tem olajšam dušo.

KNEZ JANKO

Čuden zlomek to, poglejte, bratje, ali bogme — so sploh coprnice?

KNEZ ROGAN

Knez, so coprnice še, ki orla pod oblakom lahko ustrelijo.

VUK MIČUNOVIČ (vladiki)

Ti, vladika, veš za modre knjige, mar kaj piše v njih o coprnica?

VLADIKA DANILO

Coprnice? Kaj čenčaš tu, Vuče? Vem, po knjigah nič o njih ne piše! Vsi se lahko name zarotite, to so babje bajke le in kvante. Ta babura laže, a mogoče drugega še kaj ima za bregom.

VSI GLAVARJI

Baba, reci, kaj si nam lagala, sicer — mrha — boš še kamenjana. To ni šala, kar si izvalila — tri zdražljiva si plemena zmedla in krvavo sabljo si izdrla.

(Baba se prestraši in drhti.)

BABA

Vse povem zdaj, a le spovedniku, pa storito z mano, kar vam drago!

KNEZ JANKO

Nimamo tu, baba, svečenika, popa Mičo lahko bi pozvali, ali knjige on pri sebi nima. Le priznaj nam, ali pod gomilo! Dobro vedi, tu ni izprebera.

BABA

(z drhtečim glasom pripoveduje)
Baš na potu sem bila iz Bara, kar se znajde ti pri meni kávkaz, ki od paše je prišel po mene in odvede v Skadar me k vezirju. Čul vezir je, kaj se tukaj kuha, da med sabo ste se domenili, navaliti na domače Turke, pa me pošlje, da vam štrene zmešam, da se v pasti lastni boste znašli. Kaj storim naj, vse me je naučil in je rekel: — duša ta prekleta —

Jakob Alešovec:

V ŠOLI - KOT GOST

Pa še nekaj je razžalilo mojo domišljavost. Kakor že znano, sem že znal toliko glasovira, da sem se z not učil reči, ki so bile po mojem okusu. Ravnotako znano je tudi, da moje grlo ni imelo kar nikakršnega glasu. Naš učitelj glasbe je bil pa jako „vljuden“ učenjak in je „znal“ spoštovati vsakega človeka stan in zmožnosti. O tem tu le kratek primer.

Učitelj: „Vaši milosti se torej ne ljubi igrati škale. Ji je gotovo prenizko, he?“

„Saj že znam škalo, ne le v C, ampak z vseh stopinj!“ — sem odgovoril.

„Ali se bo Vaši Blagorodnosti ljubilo pri-

nesti do jutri vso C-škalo dvajsetkrat prepisano — seve, če Vaša Blagorodnost nima morda že kakega novega spisa za „Laibacher Zeitung“ pod peresom?“ — je govoril mož dalje.

„Kazni ne bom pisal! Sem se ji že davno odvalil,“ sem kratko odgovoril.

„Tako, tako! Vaši Učenosti je tako delo pač prenizko?“ — povprašuje mož dalje.

„Da, res!“ — rečem jaz odločno.

„Hm, hm! Vaša Slavnost se je torej ponižala do nas le kot gost?“

Jaz na to zbadanje nisem nič odgovoril, če-

ravno je vse vrelo v meni. — Drugi dan pa je bilo učiteljevo prvo vprašanje do mene:

„Je li Vaša Milost imela toliko časa in dobre volje, da je blagovolila — po včerajšnjem naročilu moje malenkosti — spisati C-škalo dvajsetkrat?“

„Ne!“ — rečem jaz.

„Ne? Ej, saj se ne mudi. Do jutri bo morda Vaša Učenost milostljivo blagovolila to škalo spisati štiridesetkrat, kaj?“

„Nimam papirja!“ — črhnem jaz, pa zdaj vso to reč tudi zavijem na šaljivo stran.

„Tako? Naj jo pa Vaša Slavnost spiše kam drugam, n. pr. na žamet ali na svilo, da jo le jaz vidim.“

Tedaj se pa nisem mogel zdržati smeha. Temu se pridružijo tudi tovariši, ki so komaj zadrževali smeh, da jim ni že prej butil iz grla.

„A, glej no“, — se oglasi zopet učitelj — „kako lep moški zbor in kako glasen pevodnja! Kaj, ko bi Vaša Milost zdaj stopila tusem h klavirju in zapela tisto škalo, katere ne blagovoli spisati?“

Jaz stopim h glasoviru, in ko učitelj udari C, izpustim jaz iz grla glas, ki je bil ravnotoliko podoben glasu C kakor vsakemu drugemu.

„Aj, Vaša Blagorodnost je tudi umetnik v petju, kakršnega dozdej še ni bilo; vsaj moja poniznost ne ve zanj. V enem glasu cel zbor glasov! Kako, da za tako imenitnost še nihče ne ve!“

Ko drugi dan zopet stopim v šolo, me pogleda učitelj, pomiga z očmi in prične:

„Na kaj je Vaša Blagorodnost izvolila spi-

M. J. Lennontov:

Dvabaj

Strel se je razlegnil. Kroglja mi je oprasnila koleno. Nehote sem napravil nekaj korakov naprej, da se čimprej odmaknem od roba.

„Veš, brate Grušnicki, škoda, da si zgrešil!“ je dejal kapitan. „Zdaj je vrsta na tebi, postavi se! Objemi me prej, ne bova se več videla!“ Objela sta se; kapitan je komaj zadrževal smeh. „Ne boj se!“ je pristavil in zvito pogledal Grušnickega, „ves svet je neumnost! ... Narava je slepa, usoda je pač usoda, življenje ni počenega groša vredno!“

Po tej tragični frazi, izrečeni s primerno pomembnostjo, je odšel na svoj prostor; tudi Ivan Ignatijč je s solzami v očeh objel Grušnickega, ki je nazadnje ostal sam meni nasproti. Še dandanes si prizadevam pojasniti, kakšne vrste občutek je tedaj kipel v mojih prsih: obhajala me je nevolja razžaljenega samoljubja, prezir in zloba, ki se poraja ob mislih, da me je ta človek, ki gleda zdaj s tako trdnostjo, s tako mirno predrznostjo name, hotel pred dvema trenutkoma, ne da bi sam sebe izpostavljaj kakšni nevarnosti, ubiti, kot psa, kajti, če bi me močneje ranil v nogo, bi se brez dvoma zvalil s pečine.

Nekoliko minut sem mu presunljivo zrl v obraz in si prizadeval opaziti na njem vsaj lahen sled kesanja. Toda zdelo se mi je, da je zadrževal smehljaj.

„Svetujem vam, da priporočite pred smrtjo svojo dušo bogu“, sem mu tedaj rekel.

„Ne skrbite za mojo dušo bolj, kakor za svojo lastno. Samo eno vas prosim: streljajte hitro.“

„In vi ne preključete svoje klevete, me ne prosite odpuščanja? ... Pomislite dobro, ali vam vest nič ne pravi?“

„Gospod Pečonin!“ je zaklical dragonski kapitan. „Dovolite mi, da vas opozorim, da nismo tu, da bi se spovedovali ... Končajmo hitro, sicer pride kdo po soteski in nas opazi.“

„Dobro. Doktor, stopite k meni.“

Doktor je pristopil. Ubogi doktor! Bil je bolj bled kot Grušnicki pred desetimi minutami.

Ljuba Nenadovič:

Srečanje z Njegošem

Nikogar drugega ni bilo v sobi. Na prvi pogled sem se prepričal, da je to vladika. Stopil sem po sobi in se v razdalji dveh ali treh korakov ustavil pred njim. Zasukal je glavo in me pogledal. Poklonim se in rečem:

— Dobro jutro, gospodar.

Odgovoril mi je: — Dobro srečo! — in takoj nadaljeval:

— Ste iz Dalmacije?

— Nisem, gospodar, iz Srbije sem!

In na kratko mu povem: da sem bil profesor v Beogradu, da sem bil čez zimo v Parizu, da sedaj potujem, da bi videl Italijo, predvsem pa sem mu povedal, kako se ime-

nujem. Moje ime se mu je zazdelo znano in pri pričmi me je vprašal:

— Ali ste vi kaj pisal?

— Sem.

— Ali sta vaša „Slovanska vila“ in list „Šumadinka“?

— Sta gospodar!

Na to se je ozrl in primaknil k ognju stol:

— Sedite, — je dejal, stara znanca sva. Sam Bog vas je poslal, da mi v tej samoti krajšate čas. Roko mi je ponudil in se rokoval z mano. Potem se je zamislil in pomolčal, pa je iz teh misli čez nekaj trenutkov kriknil: „Ali smo se mi Slovani nasužnjevali!“ in nekaj vzkipeli jezi podobnega mu je šinilo po obrazu. Medtem ko sem premišljeval, kaj naj bi mu rekel na to, je po kratkotrajnem premolku nadaljeval:

— Toda mi, Črnogorci, se, bogme, nismo! Vsakemu svobodnemu človeku lahko mirno pogledamo v oči. Pred nikomer se nam ni treba sramovati.

Potem me je veliko spraševal o Srbiji. Čeprav sem že zdavnaj odšel iz Srbije, sem mu vseeno pripovedoval o vsem, kar sem vedel.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Simon Jenko:

NAŠE GORE

Mogočno se dvigajo naše gore, ozirajo se na cvetoče polje, pošiljajo toke mu bistrih voda, navzdol se podvzivajo hčere gora, pozdravljajo rod, ki se dviga na dan in last imenuje goro ino plan, pozdravljajo ga, na uho mu bobne. „Naj volja bo krepka ko tvoje gore, naj moč ti bo taka, ko tvojih je rek, ki trgajo jez in pretresajo breg. A mirno, ponosno srce naj ti bo, ko tvoje pomladi polje je cvetno!“

sati tisto C-škalo štiridesetkrat — na svilo ali žamet ali na papir?“

„Na nič!“ — sem odgovoril.

„Jaz danes slabo slišim! Sem nekoliko prehlajen. Zato prosim, da bi Vaša Blagorodnost milostljivo ponovila svoj odgovor,“ — reče učitelj in nastavi uho proti meni.

„Na nič“, — odgovorim jaz tedaj na ves glas.

„Ej, to je novo,“ — se oglasi on. — „Mora tudi lepa reč biti — na nič spisana. Naj se Vaša Vljudnost poniža, da mi jo pokaže.“

Ne vem, kako bi se bila razvozljala ta reč, če bi je ne bil zmedel tedanji šolski nadzornik S., ki je nenadoma vstopil. Mi planemo kvišku, a on veli s prstom, naj se vstopimo v vrsto kakor vojaki pred generalom. To storimo, in jaz pridem na levo krilo — prvi.

„Wie heisst Er (kako mu je ime)?“ — se obrne do mene.

Jaz pogledam svojega soseda in glasbenega učitelja, a vsi gledajo mene. Ko gospod nadzornik ne sliši odgovora, podrega:

„No, no, odgovori!“

„Saj zna govoriti,“ — rečem jaz — „naj rajši sam pove. Jaz ne bom odgovarjal za svojega soseda.“

Gospod nadzornik prebledi, ozeleni, zardi — in kdo ve, kaj se je še izpreminjalo na njegovem obrazu; učitelj glasbe pa se roga natihem.

„Kdo je ta?“ se obrne nadzornik proti nje-mu, kazaje name.

„Zelo visok gospod, ki je navajen, da se ga ogovarja z Vi (Sie),“ — pojasni učitelj.

„Tako? Kako pa je prišel ta gospod k nam?“ — se obrne gospod nadzornik k meni.

„Prav tako kakor zdaj zopet grem!“ rečem jaz. „Saj mi ni treba, da bi na tem potu iskal kruha in se dal zmerjati takim sitnežem kakor ste vi in ta učitelj glasbe.“

Izgovorivši vzamem klobuk pa grem.

(Odlomek iz knjige „Kako sem se jaz likal“)

Juš Kozak:

Črna smrt

Še tisto popoldne je preplašila čudna vest Sv. Petra cesto. Pri znamenju je v nizki hišici obležal postaven gospodar. Prejšnji večer je bil na svatovščini, doma je tožil o bolečinah v glavi. Popoldne je bil poln gnojnih mehurjev. Mož se je valjal po postelji in bledel, Stara ženica, ki je poznala vse bolezni, se je prekrizala: „Juzus, Marija, črne koze!“

Po cesti je završalo: „O Bog se nas usmili! Koze so nas udarile, spet so tu!“

Zvečer je ležala vsa družina. Obupno stokanje je prihajalo iz hiše. Nihče se ni drznil na pomoč. „Vode, vode!“ so zamolklo stekali bolniki. Nekdo je narisal velik križ s kredo na vrata. Pri oknu se je pokazalo gospodarjevo obličje. Zobje so mu šklepetali, blazno je zijal v ljudi.

Črna gnojna bolezen se je selila iz hiše v hišo. Četrty dan so se skoraj na vseh vratih krivenčili križi. Mrtvarji, ki so prišli od Bog ve kod, so sleherno uro drdrali s črnim vozom. Obraza jim ni nihče videl. Zagrjeni so bili s črnimi rutami. Groza je hodila po prazni cesti gor in dol. Ljudje niso delali. Plazili so se ko sence, pričakujoč, kdaj jih zajaše smrt.

Ko so se petega dne prebudili, je bila cesta v mesto pri mostu zaprta. Ljudi se je polotil obup. Tedaj se je zbralo nekaj gospodarjev. S starim načelnikom Matijo so obstali pred pregrajo. Cesta je bila izumrla. Povsod mrtvaška tišina. Matija je pogledal preko 'n zagledal čuvaje, ki so se prestrašeno odmaknili.

„Zabili so nas! Ne pomaga nič!“ je dejal s poudarkom. „Preglejmo hiše!“ Možje so ostrmeli. Odstopili so za korak. Matija jih je pogledal. Razumel je: „Prav. Vi imate družine. Jaz ne. Grem sam.“ Povesil je glavo in po tih, mrtvaški cesti je odmeval trudni korak. Groza je segla v prsi.

Matija je stopal med živimi grobovi. Pri Pacu je teklo vino po tleh. Pijani obrazi so ga pozdravljali. Nekateri so že onemogli in v omedlevici čakali smrti. Med njimi je opazil tudi Svedrača, ko je valjal po rokah verižice in uhane. Kozava ženska poleg njega je imela vrat in lahti bogato okrašene z zlatom, da je živketalo. Trdo ga je prijel Matija. „Drugi umirajo, ti pa kradeš, živina!“

„Mene se držite!“ je rjula kozava. „Včasih ste delali: fuj, fuj, zdaj bi pa vsi radi imeli take pike, haha!“

Matiji se je zagabilo: „Pačev, še enkrat ti povem, če se bo pri tebi tako pilo, ti zaprem krčmo! Domov in pomagati!“ je veleval.

„He, he, se mu že blede, ga je že prijel“, so kričali nekateri.

Matija se je besno ozrl. Prijel je najbližjega in ga postavil na cesto.

„Zdaj zapovedujem jaz!“ Izpregovoril je tako mogočno, da so se pijanci streznili. Pri-

čeli so vstajati. Po cesti so se majali najbolj pijani. Držali so se pod pazduho, njihovi glasovi so samotno vreščali: „Pa je prišla smrt!...“ Vmes je udarjalo otožno vekanje otrok in mater.

Opolnoči se je zbralo nekaj na pol poblaznelih žensk. V temni noči so pred mogočno cerkvijo plamtele sveče, osvetljevale blede obličja, oči so bile srepe uprte predse. Pred vsemi je pokleknila Skofička. Za njo se je razvrstila čudna procesija. Zateglo so zveneli glasovi: „Je-zus, u-smi-i-li se nas!“

Ženske so nastopile pot po kolenih. Težko so drsale. Skofička jih je ognjevito puščala za seboj. „Za grehe nas kaznuj... milost, milost!“

Matija je planil k oknu in ostrmel: „Križ božji, znorele so!“

Okna so se odpirala, mrtvaški obrazi so zrlili na polnočno procesijo. Po hišah se je ljudi lo-

KSAVER MEŠKO:

MATI

Dokaj let je že tega. Tih večer je bil, prav za prav že noč, ko sem se prebudil. V sobi je bilo jasno — skoraj kakor ob dnevu: bila je polna luna in skozi visoka, nezastrta okna je lila v sobo mesečina v mirnih, a velikih valovih. Zazdevalo se mi je v prvem hipu, da greje izbo z mlačno toploto. Od okna pri mizi je padal lunin sij ravno čez gornji del postelje. Ob vzglavju je sedel nekdo in je naslanjal glavo ob blazino malone tik moje glave.

Tiho in oprezno sem se malce dvignil ter zagledal obraz žene, ki jo je premagala utrujenost, da je sede zadremala za hip.

Moja mati je bila. Obraz se ji je zelo izpremenil že od začetka moje bolezni. Lica so ji bila blede in izmučena, brada zaostrena, in v mesečini sem videl jasno, da ji prerazujejo čelo gube. Poprej jih nisem nikdar opazil.

Sloneč na roki, sem dolgo zrl v shušani obraz mamičin. Niti dihati se nisem upal, boječ se, da je ne predramim in prestrašim. V duši pa mi je vstajala težka in bolesta misel: „Tvoja bolezen je na čelu materinem včrtala te gube. V skrbi in strahu, da te izgubi, ji je ostarelo lice.“

Šele zdaj sem se docela zavedal, da sem bil bolan. Trudil sem se, da se domislim vse te bolezni, da preračunam, kako dolgo je trajala, koliko noči je prebdela moja mamica ob moji postelji. A spominjal sem se le, kako sem legel nekega popoldne. V prihodnji noči mi je bilo zelo vroče in v glavi sem čutil pekoče bole-

teval obup. Skofički so krvavela kolena. Ženske so padale in kričale: „Konec sveta! Jezus, Marija!“ Otroci so tulili od strahu. Gospodarji niso vedeli, kam z glavo.

Procesija se je ustavljala pred hišami. Bolniki so se vili v bolečinah in prosili pomoči. Nebo je bilo črno in težko. Ena izmed žensk se je zgrudila vznak, ob sveči so se ji vžigali lasje, pene so ji silile iz ust. „Ne-be-e-sa se odpiraj!“ je rjula in si trgala oblacila.

Sivo jutro se je razpelo nad cesto. Izmed žensk, ki so obležale, so nekatere zbolele. Voz je drdral in se polnil. Stari župnik Rozman je prosil, utrujen do smrti: „Gospod, vzemi še men!“ ...

Po njivah so že stale mlake, iz zemlje se je kadilo, ko je smrt onemogla. Še teden dni so čakali, potem pa na Matijevo povelje sesekali pregrajo ter odprli pot v mesto.

(Iz romana „Santpeter“.)

čine. Dozdeva se mi, da sem prosil mamico, naj me nese odtod — kam sem hotel, ne pomnim več. Potem pa je legla neprodima noč na moje misli ...

In zdaj ob tihem mesečnem svitu sem se spet prebudil. V glavi sem čutil še nekaj težkega, v ušesih mi je šumelo, oči so bile trudne in vse telo me je bolelo, kakor bi bil padel z visočine na trdo zemljo.

Spoznal sem jasno, da sem bil že na pragu med življenjem in večnostjo. A ta večer sem se zbudil v novo življenje, nov dan mi je zasijal ob tistem večeru.

In prvi obraz, ki ga gledam pred seboj po tem prebujenju, po tej vrnitvi v življenje, je najdražji obraz. In glej, govori mi jasno o večerih in nočeh, ki jih je prečula ubožica v bolj in v obupu ob moji postelji. Koliko vzdihov se ji je izvilo iz srca vse te dolge noči, koliko molitev je poslala njena duša k Bogu v spravni dar in v dragoceno odkupnino zame — Koliko solza so potočile njene oči — od teh solza in od premnogih prečutih noči oslabele in izmučene, so se sklenile zdaj — ob tistem večeru, ko sem odprl jaz svoje.

Tiho sem sklonil glavo nad njeno roko, po-

Jože Pahor:

Velika odločitev

Jurčič mora povedati, kar ima na srcu, prišel je čas.

„Pisala si mi, da bi rada vprašala moje oči. Davno sem ti že odgovoril. V trideseto leto grem in si po dolgem, klateskem življenju želim doma in sreče. Ti si tisto bitje, ob katerem bi našel srečo, v tvojih rokah je. Ali si premislila vse? Sie pretehtala, kako je z menoj? Si se odločila, da me osrečiš?“

Marija se ustavi, prime ga za roke in mu strmi v oči. Ves obraz ji sije. Jurčič je prevzet.

„Si premislila vse?“ ponavlja. „Ni ovir?“ „Kakšne ovire naj bi bile?“ se zavzame. „Morda poznaš človeka, ki ti je blizu.“ pove Jurčič. Neko ljubosumje, ki ga sam ne razume, je v njem še od tedaj, ko je bila v Ptuju.

„Zakaj me vprašuješ kaj takega?“ se čudi Marija.

Jurčič ne more odgovoriti, druga misel je v njem, ki vse strastneje terja odgovore.

„Tvoji starši so me odklonili, ko sem želel ž njimi poznanstva.“

„Danes je drugače. Mati ni več nekdanjih misli, oče ne bo imel moči, ko bom odločno povedala, kako je z mojim srcem.“

„Želel bi, da bi se še pred jesenjo poročila“, pove Jurčič. „Dasi nisem plačan za vse svoje delo, vendar imam dovolj, da morem

Pahorjev roman „Pot desetega brata“ opisuje v zelo poljudni in prikupni obliki življenjsko pot enega največjih slovenskih pisateljev Josipa Jurčiča. V duhu vidimo in sodoživljamo težko pot in borbo, ki jo je moral v tistem času izbojevati slovenski inteligent, sin revnih kmečkih staršev, za življenjski obstoj in priznanje svojega dela. Spoznamo pa tudi okolnosti, pod katerimi so nastajala posamezna dela, brez katerih si

čivajočo na odeji. Poljubil sem jo žarko, iz očesa mi je privrela solza ljubezni in hvaležnosti in je kanila na koščeno roko.

„Mamica ...“

Planila je pokonci, kričala je — a takoj se je spet zrušila na stol. Njene roke so se oklenile mojega vratu, pritisnila je obledelo lice k mojemu in je zaihtela na glas. Plakala sva skupno — solze veselja, hvaležnosti in ljubezni so bile to.

Okoli naju in tam zunaj v prirodi božji je sanjal tih in miren večer... Težko je pozabiti takih časov in čestokrat se iznova oživljajo.

Simon Gregorčič:

Na potujčeni zemlji

Pozdravljam sončna te ravan,
ki pred menoj si razprostrla!
Ti lepa si kot sen krasan,
podoba rajskega si vrta.

Kedo bi pač sene zavzel
o čaroviti tej lepoti?
Kako naj duše čut vesel
o čudu tem se ne poloti?

In vendar, rajska ti ravan,
ko nate potnik se oziram
moj duh tamán je in mračán
in solze iz oči otrám.

Naš bil nekđaj je ves ta raj,
očetom našim domovina;
tuj narod tod se širi zdaj,
naš raj je tujcev zdaj lastnina.

Dobi se včasí pergamen:
nanj pesmi krasne, modre reke
napisal bil je mož učen —
o vredne, da žive na veke!

A list je tujcu v last prišel,
on stara slova je izbrisal,
ker njih modrosti ni umel,
ter črte svoje je narisal.

Ta list prostran si ti, ravan!
Naš ded tu pisal svoja dela,
naš govor čul si prek poljan,
tu pesem naša je živela.

A zdaj zatrt je tod naš glas
in tují krog zvene glasovi,
tuj trg in grad, tuj ves ta kras,
oh, naši so samo — grobovi!

Zatorej, sončata ravan,
ko nate moj pogled se vpíra,
tamán mi duh je in mračán,
in srce tuge mi umíra!

Srečanje z Njegošem

(Nadaljevanje s 3. strani)

Zelo pazljivo me je poslušal. Med razgovorom me je vprašal:

— Zakaj vendar že enkrat ne naskočite Turkov, ko je toliko lepih priložnosti? Čemu se ne odločite? Vi od tamkaj, jaz pa od tod, na Kosovu bi pa srečali, in preden diplomati izmenjajo med seboj note, bomo opravili svoje, potem pa rekli Evropi: Tisto, kar ste vi imenovali Evropska Turčija, to smo mi! Zopet nas imenujete, kakor hočete, samo ljudi spoštujte v nas; tudi nam sta svoboda in prosveta prav tako dragi kakor vam.

Vpraša me:

— Zakaj so prepovedali vaš list „Sumadin-ka“?

Rečem, da se jim zdi, da širi preveliko svobodo.

— Potem — pravi — naj brišejo imena vseh srbskih vojvod iz zgodovine; vsi so se namreč za to borili, da bi bila čim večja svoboda.

Potem je po kratkem premolku dostavil:

— Zakaj naj bi se Srbija bala svobode? Srbija, ki jo je svoboda rodila, lahko samo v svobodi napreduje. Povsod, kamorkoli ima namen kreniti, pričakujejo, da jim bo prinesla svobode. S čim naj gre med brate, ki so pod Turki, če jim ne prinese svobode?

Skozi steklena vrata vidim, da na balkonu sedi Črnogorec, ogrnjen s kožuhom (s kratkim rdečim kožuhom v lisičjo kožo) in skozi dolgo cev vleče dim iz okovane šimsije. Tako pravi vijo pipi. Kdaj pa kdaj se ozre na naju skozi steklena vrata močan, priletel možak z velikimi črnimi mustačami in z nenavadno veli-

ko glavo. Na balkonu sedi kakor orol na pečini; le glavo včasih zasučje zdaj na to zdaj na drugo stran. Čez nekaj časa stopi tudi on v sobo in ne da bi se oziral na naju, stopi s tihimi koraki po sobi, namenjen skozi druga vrata. Ko ga je vladika opazil, mu je dejal:

— Zakaj se ne pozdraviš s temle gospodom? Iz Srbije je.

Serdar Andrija — on je bil to — je obstal in se malce nasmehnil.

— Kako naj pa vem, gospodar, da je to Srb. Menil sem, da govori francoski.

Pozdravil in poljubil sem se s serdarjem, vladika pa mi je dejal:

— Moj svak je (njegova sestra je poročena z njim), pa sem ga vzel s seboj, da bi imel katerega izmed svojcev pri roki, če bi me ta nesrečna bolezen zadušila v tujem svetu.

Potem sva se stoje pogovarjala o mojem popotovanju, največ pa o njihovem prebivanju v Neaplju. Serdar se ne pritožuje zaradi dolgočasja. — Na tistile balkon — pravi — sedem, in kolikor je tukaj gospodov in gospa in kočij, vse vidim, kajti vsi hodijo tod mimo. In ni ga niti enega, ki bi šel mimo, da ne bi pogledal name.

Vladika se je nasmehnil in mu je dejal:

— Ti misliš, da gledajo tebe, pa gledajo le tvojo obleko.

— Bogue, gospodar, — se je oglasil serdar — meni se zdi, da mene gledajo. Na, obesi to obleko na balkon, pa če se bo kdorkoli ozrl nanjo, potem boš lahko govoril, kar boš hotel.

Ob slovesu mi je vladika dejal, naj prihajam k njemu vsak dan dopoldne in popoldne: „in skupaj bova — je rekel — hodila po Neaplju.“

Odlomek)

danes ne moremo predstavljati slovenskega pri-povedništva. Zato bo roman iz Jurčičevega življenja gotovo razveselil vsakogar, ki ljubi slovensko knjigo.

Tudi Pahorjev roman „Pot desetega brata“ do-bite v knjigarni „Naša knjiga“. Okusno v platno vezana knjiga obsega 384 strani in stane le 14 šilingov!

KOLENDARIK

Sobota, 18. oktober: Luka, evangelist
Nedelja, 19. oktober: Peter Alkant.
Ponedeljek, 20. oktober: Janez Kan.
Torek, 21. oktober: Uršula in tovarišice

SPOMINSKI DNEVI

- 18. 10. 1851 — Umrli na Cetinju pesnik in črnogorski vladika Peter II. Petrovič Njegoš — 1869 Umrli v Kranju pesnik Simon Jenko — 1912 Balkanska zveza je napovedala Turčiji vojno — 1931 Umrli 1600-kratni izumitelj Tomaž Alva Edison.
- 19. 10. 1874 — Začetek hrvatske univerze v Zagrebu — 1942 V Mariboru ustreljenih 174 talcev — 1943 Moskovska konferenca zunanjih ministrov.
- 20. 10. 1855 — Umrli v Ljubljani slikar Matevž Langus — 1861 V Ljubljani zagorela plinska luč — 1941 Ustreljenih v Kragujevcu 7000 S-bov.
- 21. 10. 1833 — Rojen v Stockholmu kemik-izumitelj Alfred Nobel, ki je ustanovil posebne nagrade (Nobelove nagrade) za znanstvenike in umetnike.

Radiše

Naše sončne Radiše niso vedno sončne. Prav posebno v letošnji jeseni se sonce skriva in smo obdarjeni s preobilnim deževjem, ki nam je kvarilo jesenske pridelke in nas ovira pri jesenskem delu na naših poljih. Tudi minuli terek se je naenkrat zaoblachilo in pričelo je bliskati in grmeti. Nastala je ploha in vmes je padala toča in sicer prav obilna, ki je pobelila nekaj prstov debelo našo okolico. Bojimo se, da je toča škodovala mladi rasti jesenske setve. Dela imamo obilno, zato potrebujemo lepega vremena, ker imamo deloma še krompir v zemlji. Toda upamo, da se bodo vremena še zjasnila, ker stari ljudje pravijo, če po Šmihelci grmi, nastane še eno poletje. Morda, prav bi bilo.

St. Lenart pri Važenberku

V cerkvi v St. Lenartu pri Važenberku sta dne 12. t. m. sklenila zakonsko zvešto za življenje ženin Franc Pridnik in nevesta Marija Puče. Ženin je že kot otrok zgubil starše in so ga vzeli pri Peternele v nadaljnjo vzgojo. Gospodar Peternele je zaradi tega za novoporočenca doma priredil lepo in dostojno ženitovanjsko gostovanje. Mladi ženin Franc Pridnik je po poklicu zidar in res priden delavec, zaradi tega zasluži, da nosi priimek Pridnik.

Novemu paru želimo vse najboljše v zakonskem življenju!

Za ohranitev naših gozdov

Iz poziva deželnega glavarja pod parolo „Sadite drevje“ povzamemo, da bo dan 26. oktobra vsako leto posvečen poglobitvi prizadevanja za ohranitev naših gozdov. Na svečan način naj se ta misel simbolično odraža s sajenjem sadik na praznih gozdnih planotah. Elementarne nepravilne zadnjih let so pokazale, kakšne škode lahko nastanejo za življenje in dobrine v obsežnih krajih, kjer so gozd prekomerno izkoriščali in iztrebljali. Ta vsako-

letni praznik drevesa naj bo spominski dan za gozd in vsem opomin, da ogrozamo temelje naše lastne eksistence, če preveč iztrebljamo gozd. Poleg tega, da so gozdovi vir naših surovin, so gozdovi regulatorji naše klime in vodnega gospodarstva.

Deželni glavar poziva predvsem mladino, da se udeleži tega udejstvovanja in dokaže s svojim sodelovanjem razumevanje za potrebo obstoja naših gozdov.

Iz kraja, ki mu pravijo „Koreja“

Čudili se boste, dragi bralci, če boste čitali na domači strani „Slovenskega vestnika“ o Koreji. Res: „Korotan je čuden svet“... še Korejo imamo. Ni to krvava Koreja, ki nas spominja na grozote zadnjih let, ampak majhen kosček naše lepe zemlje, kateri je dal ljudski humor ime „Koreja“.

Naša koroška Koreja leži na Vratah v Ziljski dolini in sicer točno ob avstrijskoitalijanski državni meji. Čeprav je majhna, obsega namreč samo prostor med zapornico pri avstrijski carinarni in dvema gostilnoma na italijanski strani, je v tej majhni državi prav razgibano življenje. Središče te države sta dve gostilni in razumeli boste, da tu ne odločajo strel iz pušk, ampak izpraznjeni kozarci. Posebno ob sobotah in nedeljah je v Koreji pravi bojni metež (ofenziva), seveda na obe gostilni. Dolga vrsta ljudi čaka na pregled pri carinarnah in iz bližnje in daljnje okolice celo iz Beljaka pridejo občudovalci. Posebno mladina, toda tudi starejši ljudje zahajajo sem, da pokusijo zlato kapljico, ki je v Koreji tako poceni. Tako pogosto slišiš v naših vaseh v Zilji, govoriti fante: „V nedeljo gremo v Korejo, da bo spet komedija.“ Veselo in brez skrbi poteka to življenje ob sladkem vinčku in v prijetni družbi. Saj zmerno uživanje ob veseli in pri-

jetni zabavi ne škoduje, kvečjemu le pomaga človeku preko težav vsakdanjega življenja.

Toda to bi bila samo ena stran naše Koreje in če ne, tedaj se je ljudski humor zmotil pri nazivu, in jo napačno imenoval. Temu pa ni tako, ker ima Koreja še večjo zalogo slabih strani. Lepo številno njenih zvestih obiskovalcev si je že zadobilo, bi rekel, državljansko pravico, zboleli so že na pravi korejanitis. Ti stari, vdani borci sigurno ne bodo odšli iz bojnega polja nepoškodovani. Saj si priborijo ogromne količine rumene ali rdeče tekočine in so verjetno v največjih časteh pri spoštovanih gostilničarjih. Svoje ime zasluži Koreja tudi po številu prometnih nesreč, katerih povzročitelj je tukaj glavna sila naše Koreje, namreč kralj alkohol. Nič manj zanimivo pa je mišljenje ljudi, da štedijo denar, če pridejo v Korejo in tukaj kupijo dosti ceneje vino. Ne pomislijo pa, da tudi vožnja stane denar in pridejo na isto, kakor če si kupijo vino v domači gostilni. Velja pa seveda za prebivalce bližnje okolice, da je v Koreji ceneje. Pogled na gospodarsko plat Korejancev nam pokaže, da se porabi tukaj ogromno denarja za prazen nič, pogosto celo za razdejavanje. Bodimo torej bolj umirjeni, nevtralni Korejanci, ne pa ugreti nepopoljšljivi netilci vojne, ki prihajajo od zunaj.

Letošnji izkušnji dveh kmetov

o „dicopurju“, najboljšem sredstvu proti plevelu

„Poslušajte me! Skoraj 200 šilingov me je koštalo škropljenje s tem hudimanim dicopurjem, pa niti najmanjšega uspeha nisem dosegel. Še detelje ni uničil ta hudir, da o francozli in divji repici ter divji ogrščici (hederihu) niti ne govorim“, se jezi zagrenjeno naš Bašte iz Grabštanja.

„Pa ste vzeli mogoče premalo škropila? Mogoče, da je bila raztopina prerodka?“

„Kaj šel! Nisem ga sicer toliko vzel, kot ste Vi svetovali, vendar sem kupil največjo množino, ki mi je bila zadruga sploh pripravljena dati.“ — Zamislil se in čez čas zopet povzamem: „Pa mogoče le niste pripravili škropilo pravilno?“

„Škropilo je pripravila zadruga in je tudi zadruga po vseh danes veljavnih pravilih z lastno škropilnico škropila, tako da topogledno ni moglo biti niti najmanjše napake.“

Zadeva je začela sedaj postajati tudi zame zagonetna in na zadnje je poskusim najti še en morebitni razlog neuspeha:

„Kako je vendar bilo vreme ob škropljenju in tik po njem?“

„Ja, zvečer je začelo tako močno liti, da je bilo vse na tleh.“

„No tak, vidiš, tovariš“, se oddahnem. Nenadni močni dež po škropljenju edino je kriv neuspehu z dicopurjem. „Kakor je bilo pri tovarišu Bašteju, je bilo mogoče tudi še pri marsikateremu drugemu našemu gospodarju. Uspehi z dicopurjem so sicer dandanes že vseskozi pri nas in po vsem svetu potrjeni in overjeni.“

Pri Kobanu v Logu štev. 38 pri Škofcih.

„No, pa si še našo pšenico malo oglejva!“ povzame razboriti, izkušeni (in narodno ter družinsko težko preizkušeni) gospodar (vojna mu je vzela edinega sina).

„Res krasna je, kljub suše in tako čista brez vsakega plevela,“ zamorem brez pridržka pohvaliti posevek. In začne tovariš Koban ves srečen pripovedovati, kako se je vsa leta boril proti plevelu, predvsem proti nadležnemu osatu, ne da bi bil dosegel korenitejšega uspeha. Letos je vendar kar z domačo nahrbtno škropilnico škropil (po predpisih sicer!) in ves plevel, mak in predvsem osat, je začelo vidno zvijati in sušiti dokler ni docela izgnil, in sicer absolutno, docela, do zadnje bilke izgnil.

V resnici, nepričakovan uspeh, na podlagi katerega je tovariš Koban izvršil trden sklep da bo škropljenje z dicopurjem vzel v razpored rednih vsakoletnih opravil pri oskrbovanju svojih žitnih posevkov. F. Vernik

Velikovec

Na gradbilišču, kjer obnavljajo poslopje vodskega gradu, se je minulo sredo pripetila druga smrtna nezgoda, ki je spet zahtevala življenje enega delavca. Pred dvema letoma je nekega delavca ubilo zidovje, ki se je zrušilo nad njim. Ko je v sredo zidar Glavanovič odvezal polno enokolnico gradbenega materiala, je padel kakih osem metrov globoko. Zadolbil je prelom lobanje in je že med prevozom v bolnišnico v Celovec umrl.

Djekšo

Kmečki delavec Engelbert Sprachman je bil minuli terek zjutraj zaposlen pri kmetici Apoloniji Lobnik v hlevu, kjer je čistil konje. Pri tem delu ga je udaril konj v želodec ter so ga morali z občutnimi notranjimi poškodbami prepeljati v bolnišnico v Celovec.

Grabštanj

Pri Malih Benetkah se je minuli terek pripetila prometna nesreča, pri kateri je žandarmerijski kontrolni inšpektor Wurzer iz Velikoveca zadobil težke poškodbe. Wurzer je sedel v avtu, ki ga je vozil žandarmerijski inšpektor Dölber v smeri proti Celovcu. Pri Malih Benetkah pa je zadel v vozilo avto, s katerim se je vozil višji gozdarski svetnik Brabeck. Udarec je bilo tako silen, da je Wurzer zadobil pretres možganov, prelom zapestja in nosne kosti ter še druge poškodbe. Dölber je utrpel pretres možganov in več ran, dočim je Brabeck utrpel lažje poškodbe. Vzrok nesreče je bil žebelj, ki se je zaril v zadnje kolo avta, s katerim se je vozil gozdarski svetnik. Avto je vsled tega zaneslo na levo stran ceste, kjer je ob istem trenutku trčil v nasprotni avto, ki je pravilno vozil popolnoma na desni strani ceste.

Slovenska prosvetna zveza naznanja

VABILO

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ v Kotmari vesi vabi vse člane na redni občini zbor, ki bo v nedeljo, dne 26. oktobra 1952, ob 14. uri pri Plajerju v Kotmari vesi.

Železna Kapla

V torek, dne 28. oktobra, bo pri nas običajni jesenski sejem za blago in živino. Ta dan je v Železni Kapli vedno zelo živahno in pridejo prodajalci in kupci iz širne okolice in drugi obiskovalci iz vseh kapelskih pobočij in grap. Številni kramarji hočejo oskrbeti konzumente z zimskimi potrebščinami, s čevlji, perilom in z oblekami, kmetje pa skušajo spraviti v denar odvišno živino in ovce, če ne bo živinski sejem morda radi nevarnosti slihanke in parkljevke prepovedan.

Pustrica

Na Pustrici je minuli ponedeljek požar do zidovja uničil gospodarsko poslopje posestnika Haslaha. Zgorele so vse zaloge krme, gospodarsko orodje in pet svinj ter cenijo škodo na okoli 300.000 šilingov.

17

Tako sta se razšla. Dekle se počasi vrne čez vrt v hišo, a mladenič hitro ubere v svetli mesečini pot skozi vas Zaprešiča, od Zaprešiča do Krapinskega mosta in od tod dalje preko Krapine po brdu do Ivanca, da bi krenil k Bistri. Srce mu je bilo veselo, noge so bile lahke, noč jasna, a vroča kri ni čutila nočnega hladu. Vse je bilo mirno in tiho, ne cvrčanja ni bilo čuti ne kapljanja z dreves: gozd, grmovje, koče, vse je bilo tiho, kakor da se je v črn kamen spremenilo.

Za vasjo Ivanec drži pot pod gričem, a gozd se spušča do ceste. Nedaleč se je vila pot, bela od mesečine, niti črne pikice ni bilo videti na njej. Kar nekaj izza grma zašumi. Jurij obstane. Sklonivši glavo za hip, dva, prisluškuje. Nič, niti diha. Gre dalje. Toda čuj! Zopet nekaj, kakor da je zamrmral človek. Fanta zgrabi nekaj za srce. Krepeke stisne v trenovko in začne korakati bolj polagoma, slišal je, kako mu srce močno biče. Toda hitro ga je sram in kri mu stopi v glavo. Zakašlja, stopa hitreje in krepeke in začne polglasno prepevati.

Zdaj je pustil za sabo velik grm, ki se nagibal na cesto. Mladenič napravi dva, tri korake, kar nekdo zažvižga. Preden je mogoče obrniti glavo nazaj, odkoder je zašušal žvižg, se mu pred očmi zmrachi in nekdo ga potegne z vso silo, da je padel s hrbtno na zemljo. Čuti, da mu je nekdo vrgl sukno prek glave in ga zatem zvalil na tla. Prestrašen se začne otepati z nogami in rokami. V skrajni jezi je razbral, da ga je naskočilo več ljudi. Močne roke so mu s konopcem zvezale roke in noge in mu sukno krepeke zategnile okoli glave, da ni mogel ne videti ne slišati ne kričati, samo zamolklo grgranje je bilo slišati izza sukna. Neznani zahrbtni napadalci so zvezanega mladeniča naprtili na hrbet konju in zdirjali niz grič.

Kmalu so se povzpeli zopet na grič; Jurij je razbral, da so se odprla velika vrata in so konji počasneje stopali. Ustavijo se, fanta snamejo s konja in ga poneseo nekam dalje. Naposled začuti, kako so ga posadili na trdo zemljo in mu razvezali noge. Sedaj mu neznana roka sname sukno kopreno. Pred očmi se mu zasveti plamen bakle, ki jo je visoko držal temnopolti, črnobradati človek z železnim šlemom na glavi. Nato se Jurij ozre okoli sebe. Ležal je na goli zemlji v nizki kamniti kleti brez okna. Ob njem sta stala dva človeka, odeta v modro vojaško obleko: eden je bil suhec s kodrasto brado, drugi je bil debeluh srednje rasti z dolgimi črnimi brki. Ta dva sta

ga bila po vsej priliki zajela. Mladenič zastoeče:

„Pustita me, razbojnika, pustita. Kaj hočeta od mene? Kaj sem vama storil hudega? Če poznata Boga, razvezita mi roke. Pustita me, razbojnika!“

„Molči, pes,“ je zakričal debeli vojak in usekal mladeniča s konopcem po glavi, da se mu je poodila kri. Zvezani svobodnjak pobesni. Ko nor skoči na noge, toda namah ga rusi vojak z držajem kopja sune v prsi; mladenič se škripaje z zobmi zvrne v kot. Zdaj se odpro male dveri in v klet se prerine debela glava s šilastim nosom in navzgor zavihanimi brki — to je bil Peter Bošnjak.

„Ali imate ptička,“ vpraša vojak.

„Imamo, imamo,“ se zasmee rusi vojak in s prstom pokaže na Jurija, „pred Bistvo se nam je ta mladi piškur ujel v mrežo, pa se oteplje ko hudič, če ga potapljaš v blagoslovljeno vodo.“

„Ne brani se, golobčič,“ ujedljivo pravi Bošnjak, „rajši se veseli. Konjenik bo iz tebe, da mu v celi vojski ne bo para. To se bo milostljivi gospod Tahij veselil, da si se vpisal v njegovo vojsko!“

Mladeniču so se strašno vzbujale prsi.

„Molči, zločinec!“ vzkrikne, „ne grem v Tahijevo vojsko svobodnjak sem in se bom pritožil kralju.“

„Pritoži se, pritoži, golobček,“ se roga Pe-

ter, „žal ta kamrica nima okna, da bi te kralj slišal. Vem, kaj te peče: ženiti se je zahotelo fantiču.“

„Jana, moja Jana!“ obupno zastoka Jurij.

„Počakaj,“ de Bošnjak, „mlad si še. Čez pet, šest let, ko se vrneš, bo imela ptica več perja, lahko se boš ženil, ako ti Turki ne bodo odpilnili glave. Pojdimo, fantje, opravili ste svoje, tebi pa, svobodnjak, želimo sladko lahko noč!“

Vojaki so odšli, Peter pa zapre dveri. Jurij ostane sam na goli zemlji v mračni temnici Franca Tahija na Susjedgradu. Zamolklo ječi in v obupu prisloni vročo glavo na hladni kamen, da ne bi znorel, pa moli, da bi mu Bog ohranil zdravo pamet za maščevanje.

VIII.

Glasni jok žalostnih mater se razlega po vaseh, bridke solze stopajo v oči hrvaškimi kmetom. Četa surovih Tahijevih vojščakov žene na vojsko mladeniče, kmetske in svobodnjake, zvezane s konopci. Iz kmečkih prsi se dvigajo kletve proti visokim stolpom susedskega gradu.

O Juriju Mogaiču ni glasu ne sledu. Išče ga Gubec, išče ga Jana. Zaman! Ponoči je odšel iz Brdovca, a se ni vrnil v Stubico. Ni ga, kakor da ga je odnesel veter.

Gubec je stal sredi svojega dvorišča, roke podprl v boki in mračno gledal v zemljo.

Kaj torej pomaga proti debelosti?

Nekaj znamenitih ameriških zdravnikov je objavilo zanimivo razpravo o debelosti. Tam beremo:

„Debelost lahko izvira iz različnih vzrokov, kot je na primer nepravilno delovanje kake žleze za notranje izločevanje, vendar pa jo je v večini primerov pripisati preobilni hrani. Razvoj debelosti je tako počasen in poln ugodja, da se žrtev kmalu s tem sprizani, ni pa debelost samo fizična ovira, ampak lahko povzroči tudi resne bolezni, kot je sladkorna bolezen, obolenja srca, jeter itd.

Omenjeni ameriški zdravniki so mnenja, da si pri današnji visoki življenjski ravni marsikdo privoščijo več alkoholnih pijač in več redilne hrane kot je to za telo dejansko potrebno. Vendar pa se zdi, da se je tudi javnost z estetskega stališča začela zanimati za vprašanje debelosti. Danes je že dokazano, da primerna dieta ne koristi samo zunanji pojavi človeka, temveč poveča tudi njegov odpor proti boleznim. Zaradi debelosti, ki je na meji med zdravjem in boleznijo, je namreč telo mnogo manj odporno proti mnogim boleznem. Zato je smotno nadzorstvo nad težo zelo važno, da se prepreči razna obolenja in to zlasti pri ljudeh srednje starosti. Ta problem pa je v praksi tako za pacienta kot za zdravnika vse prej kot lahek. Pacient se mora često odpovedati hrani in pijačam, ki mu prijazni ali katerih je vajen. Posledica je, da zdravnik ne more stoodstotno računati na pacientovo sodelovanje, ki se ne more vedno upirati izkušnjam želodca in grla.

Ameriški zdravniki sodijo, da odpade na vsakih 5 ljudi povprečno 1 oseba, ki tehta več kot bi smela glede na starost, postavbo itd. Po njihovem mnenju je debelost pripisati preveč obilni in preveč redilni hrani, vendar pa dodajajo, da je seveda treba upoštevati tudi endokrinološke činitelje, ki jih je pripisati nepravilnemu delovanju žlez za notranje izločanje, kar pa je le v zelo redkih primerih edini vzrok debelosti. Na take primere odpade morda samo 5% vseh pojavov debelosti, v ostalih 95% pa so prizadeti sami krivi svoje debelosti. Sklepni revmatizem, kila, motnje krepnega obtoka in dihalnih organov, so mnogokrat posledica debelosti. Statistični podatki nam kažejo, da odpade pri smrtnih primerih srednje starih ljudi mnogo več teh primerov na debele ljudi kot na suhe ali normalne. Debelost je nadalje tudi resna ovira v primeru, da se mora pacient podvreči kakšni operaciji. Plast masti, ki pokriva vsa tkiva, namreč zelo otežkoča kirurško delo. Katera so torej najboljše sredstva proti debelosti? Mnogi pacienti varajo sami sebe, ko mislijo, da bodo lahko shujšali z nekaj pilulami, in da jim ne bo treba menjati načina prehrane. Na žalost pa temu ni tako. Lahko bi dejali, da je skoraj nerazumljivo, da je javnost, kljub temu, da se je v zadnjih letih toliko govorilo in pisalo o kalorični, hranilni in redilni vrednosti posamez-

nih živil, tako malo poučena o tem preprostem, a vendar tako važnem poglavju zdravilstva.

Zdravniki so mnenja, da bi moral vsakega pacienta, ki ga tare debelost, najprej preiskati zdravnik, da ugotovi, če debelost ne izvira morda od nepravilnega delovanja žlez. Nato pa je treba proučiti za vsak posamezen primer prikladno dieto. Nenadno prenehanje zauživanja redilne hrane in drugi drastični ukrepi, za katere se prostovoljno odločijo mnogi pacienti, imajo lahko nevarne posledice. Zdravljenje torej ne sme biti samo smotno, ampak tudi postopno in pacient se mora zavedati, da

se ne redi samo zaradi hrane, ki jo uživa pri rednih obrokih, ampak tudi zaradi vmesnih prigrizkov in kozarčkov vina ali drugih alkoholnih pijač. Z izbiro pravilne diete, ki upošteva tudi socialne psihološke činitelje, zaradi katerih jo je včasih še težje držati, debelost lahko ozdravimo in tudi preprečimo. Pacienta je torej treba poučiti in vzgojiti in prav to je najtežja naloga zdravnika. Dandanes lahko gledamo na debelost kot na vprašanje, ki se tiče splošnega javnega zdravstva, zato je v interesu skupnosti in splošne blaginje, da vsi zdravniki podpro prizadevanja za borbo proti debelosti.

Posebnosti v zgodovini časopisov

V Achenu v Zapadni Nemčiji bodo kmalu odprli mednarodni muzej časopisov. Od 150.000 primerov prejšnjega muzeja je bilo med vojno rešenih okrog 100.000, med njimi tudi nekateri zelo redki: Na primer največji časopis sveta „Constellation“, ki je izšel 1859 v New Yorku ob proslavi neodvisnosti. Velik je 3 : 2 metra. Dalje najmanjši časopis sveta „El Telegram“, ki je izšel 1887 v Gvadalahari v Španiji v formatu 25:11 cm. Med posebnosti je ohranjen „Gespensterblatt“ (List pošasti) glasilo achenskih špirtistov, tiskan z belimi črkami na črnem papirju. „Cholera Zeitung“ je bil tiskan 1831 tudi v Achenu. V njem je dr. Zitterland dajal prebivalcem navsvete in navodila, kako naj se obvarujejo pred kolero.

Po katastrofalnem izbruhu vulkana Krakatau pri Javi je izšla edina številka lista „Kraka-

tao“, toda v 20 jezikih. Vsi tisti primerki so ohranjeni.

Mnogo časopisov je pisanih tudi na roko, kot n. pr. „Opazovalec na rek Matias“ za nemške koloniste v brazilskem pragozdu. Posebna zanimivost so številke časopisov, ki so jih skrbni sorodniki dali tiskati v enem samem izvodu za ameriškega multimilijonarja Rockefellerja v njegovih starih letih. Časopisi so navadne oblike, iz njih pa so izločene vse tiste vesti, ki bi lahko vznemirile ali razžalostile starega gospoda. Med časopisi v muzeju je tudi „Journal de Medingsot“, ki še sedaj izhaja v Parizu za pariške berače. Urejuje ga neki bivši notar, ki ga je vino uničilo. Dopoldne piše, popoldne pa še sam prosjači. V listu razpravljajo o „razrednem problemu“ beračev, med oglasi pa najdemo ponudbe za prodajo ali zameno donosnih beraških prostorov.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Sobota, 18. oktober:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.45 Slovenska oddaja — 9.05 Zelje poslušalcev — 10.00 Solska oddaja — 11.00 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.00 Kam v nedeljo? — 14.15 Mesto in dežela — z roko v roki — 14.30 Zeli si kaj! — 15.15 Kulturno zrcalo tedna — 16.15 Mala filmska revija — 17.40 Philips-revija — 18.00 Hamburg danes — 18.30 Koncertna ura — 19.30 Vsakega zanima! — 20.00 Poročila, pet minut od dneva — 20.15 Športna poročila — 20.20 Vesela oddaja.

Nedelja, 19. oktober:

6.30 Veselo nedeljo! — 7.15 Slovenska oddaja — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 11.15 Igra godba na pihalu na prostem — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 13.00 Opoldanski koncert — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 16.15 Solska oddaja — 17.30 Sport in glasba — 19.50 Misli k času — 20.00 Poročila, teden in mi — 20.15 Športna poročila — 20.50 Zabavna glasba — 23.00 Plesna glasba.

Ponedeljek, 20. oktober:

7.15 Pestre melodije — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Zelje poslušalcev — 10.15 in 11.00 Solski oddaji — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo —

11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 13.45 Glas mladine — 14.00 Novosti iz Štajerske — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila in objave. Teden in mi. Mojstri besede — 15.00 Solska oddaja — 15.30 Melodije od Franca Leharja — 15.45 Poslušalci pripovedujejo — 16.00 Glasba romantične — 16.30 Za osamljenega in bolnega — 17.10 Popoldanski koncert — 19.15 Tukaj je Evropa! — 20.00 Poročila, pet minut od dneva — 20.15 Avstrijski nosilci Nobelove nagrade — 21.00 Zelje, ki jih radi izpolnimo.

Torek, 21. oktober:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestre melodije — 8.30 Pozdrav za te — 9.05 Zelje poslušalcev — 10.15 in 11.00 Solski oddaji — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.00 Novosti in Štajerske — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila in objave. Zdravniški vedež — 14.45 Mojstri besede — 15.00 Solska oddaja — 15.30 Za ženo in družino — 16.50 Anekdote meseca, zbrane od Haralda Spitzer-ja — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Za našo vas — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Velika šansa — 20.00 Poročila, pet minut od dneva — 20.15 Arite, dueti in zbori iz oper — 21.00 Literarna oddaja.

RADIO LJUBLJANA

Sobota, 18. oktober:

5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska — 12.00 Opoldan-

„Da.“ je šepetal predse, „rekel mi je: ‚To boš kmalu videl, a jaz pa sem mu na tihem odgovoril: ‚Tudi ti boš kmalu videl.‘ Da, da, tu so vmes njegovi parklji.“

Pred Gubcem je stala Jana in jokala, na klopi pod orehom pa je s sklonjeno glavo sedel stari Jurko. Jana je, pritiskajoč roke na srce, stokala na glas, iz nabreklih oči so ji kapale po licih debele solze. Naposled poklekne, vsa obupana objame Gubčeva kolena, pa se potem z roko prime za glavo ter prosi:

„Rotim vas, kum Matija, pri milem Bogu, pomagajte; če ne mi je umreti.“

„Pomiri se, Jana,“ pravi Gubec in položi roko na glavo ubogega dekleta; pri tem mu kane iz očesa velika solza, „poizkusim vdru-gič.“

Kmalu zatem se vzpenjata po grajskem hribu Mate in brdovski župnik Ivan Babič. Pod gradom in v gradu samem so vrveli konjeniki; še to noč bo gospod Taht pojezdil s svojo četo na Madžarsko. Susjedgrajski gospodar je moža pustil predse. Najprej ga je pregovarjal Gubec, potem duhovnik, naj v imenu božjem Jurija pusti na miru. Taht mirno odgovori:

„Čudim se vama, da iščeta Jurija pri meni; prej bi ga moral jaz od Gubca zahtevati in vprašati, kje je. Bil sem, Matija spočetka nate jezen, pa sem se kmalu premislil. Res je, Jurij je svobodnjak, ne potrebujem ga. Na mojem gradu ga ni; bog ve kje se klati. Naj se oženi. Zbogom!“

Kmet in župnik se žalostne duše vrmeta v Brdovec. Ali se ni graščak zlagal? Seveda se je, ni dvoma, si je dejal kmet. Vtem pride mimo njiju mladi Andrej Horvat, sluga gospe Heningove, ki ga je bila setjanja gospa spodila.

„Andrej!“ ga pokliče Gubec. „Pridi semkaj, nekaj ti moram povedati. Danes pojde Taht s svojo četo na Madžarsko.“

„In?“

„Speši, kar te noge neso, na Susjed. Zavleci se v hosto nad cesto, po kateri mora četa kreniti iz vasi.“

„Čemu?“

„Ali se želiš Tahiju maščevati?“

„Pa še kako!“ plane Andrej.

„Dobro, stori, kar sem ti rekel in ko bo vojska jezdila mimo, zakriči iz hoste na vse grlo: ‚Jurij Mogaič, Jana te kliče!‘ Dobro poslušaj, ali se bo kdo oglašil. Potem steci in poizveji, koliko vojaščine je ostalo na gradu. Vrni se čimprej semkaj, našel me boš na domu Ilije Gregoriča.“

Andrej nekaj časa začudeno zija v Gubca, nato zamežikne, pokima z glavo in naglo ubere pot na Zaprešič, Gubec pa se poslovi od župnika in gre k svojemu kumu Iliji.

Počasi so tekle nočne ure, za mizo pa sedita med tihim razgovorom Mate in Ilija. Otroci so že davnaj legli. Že je luč dogorela, Kata pa je zataknila v tram drugo in si otirala zaspa-

ne oči. Kar zalaja pes, kmeta dvigneta glavo in takoj zatem potrka nekdo na okno. Kata odpre vrata, a v izbo stopi, ves zasopel in zapraščen, Andrej in sede na klop ko kamen, zdihtne, ah in si briše z rokavom s čela znoj.

„Govori!“ nestrpno veli Mate in se na pol dvigne s stola.

„Vina dajte!“ pravi Andrej, seže sam po vrču in potegne do dna. „Hvala bogu, tu sem. Torej poslušajta! Prišel sem do Ivanca. Tam sem zavil s ceste na breg. Na sredi brega se vstric s cesto vlečem skozi grmovje in šipovje. Glejta povsem so mi roke krvave. Kraj cerkvice sv. Martina se spustim v klanec, potem pa se vzpenjam na drugi breg prav nad cesto, ki drži v Zagreb. Precej strm je, a hosta gosta. Na drugi strani na bregu stoji Susjedgrad s svetlimi okni kakor črn maček z ognjenimi očmi. Doli v vasi gore kresovi, okoli njih se gneto vojaki na konjih. Dobro sem slišal, kako so kričali in kleli in kako žvenkečejo sablje. Zlezem na star debel gaber. Tu sem ležal med vejami na trebuhu ko maček, kadar preži na vrabce. Zdajci zatrobi z grada trobenta, za njo pa deset na vasi. Konjeniki se zvrstijo po vodih, v mesečini se svetijo sablje in kopja. Grajska vrata se odpro, a iz grada jezdi četa, njej na čelu zajeten konjenik z veliko kučmo na glavi. Videl sem njegov črn obris na obronku brda. To je bil Taht, ubij ga Bog! Za njim drugi konjeniki v orožju, bili pa so tudi pešci brez orožja, ki so jih gnali med seboj konjeniki zvezane s konopci. To so naši fantje, sem

URADNE OBJAVE

ZNAMKE ZA BENCIN ODPRAVLJENE

Kakor uradno javljajo so nakaznice za znamke za bencin odpravljene in sicer tudi za znamke za motorni bencin.

ZAPORA CESTE

Občinski urad Ledenice javlja, da bo od dne 20. oktobra cesta skozi vas Ledenice zaprta.

Morda še ne veste . . .

. . . da ima korejska abeceda 25 črk, 11 samoglasnikov in 14 soglasnikov. Črke so vzete iz abecede drugih vzhodnih narodov, v korejskem jeziku pa jih je uporabil pred 500 leti cesar Sej Čong, ki si je prizadeval napraviti korejsko književnost čim dostopnejšo. Korejski jezik je mnogo preprostejši in lažji od drugih jezikov, ki jih govore narodi Daljnega vzhoda. . . da poprečno odpade na prebivalca v enem letu v kulturnih deželah 7 do 9 kg papirja, medtem ko odpade na enega samega Američana letno čez 166 kilogramov!

ski koncert — 12.40 Želimo Vas razvedriti — 13.00 Jezikovni pogovori — 13.50 Iz jugoslovanskega kulturnega življenja — 14.00 Narodne pesmi poje ljubljanski komorni zbor — 15.10 Melodije in napevi iz oper — 16.00 Med glasbenim sporedom kulturni drobci — 17.00 Igrajo Veseli godci — 17.20 Za pionirje — 17.40 Vedre melodije izvajajo godbe na pihalu — 19.00 Radijski dnevnik — 20.30 45 veselih minut — 21.15 Veseli slovenski napevi za dober konec tedna.

Nedelja, 19. oktober:

6.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 6.30 Pregled tiska — 8.15 Iz operetnega sveta — 9.00 Od pravljice do pravljice — 10.00 Popularen dopoldanski simfonični koncert — 11.00 Po naši lepi deželi — 11.40 Slovenske narodne pesmi — 13.00 Pogovor s poslušalci — 13.10 Zeleži ste — poslušajte! — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Za naše kmetovalce — 15.40 Vesele slovenske pesmi — 17.10 Promenadni koncert — 18.15 Pester spored slovenskih narodnih pesmi — 19.40 Igrajo godbe na pihalu — 20.00 P. I. Čajkovski: Evgenij Onjgin, opemni prerez — 21.00 Prijetno zabavo!

Ponedeljek, 20. oktober:

5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska — 12.00 Igra orkester Radia Ljubljana — 12.40 Peli in igrali vam bodo dobri radijski znanci — 14.00 Od melodije do melodije — 15.30 Solska ura za nižjo stopnjo — 16.00 Scene iz znanih oper — 17.15 Lahko glasbo izvajajo veliki orkestri — 18.30 Jezikovni pogovori — 18.40 Umetne pesmi poje Mariborski komorni zbor — 19.00 Radijski dnevnik — 19.40 Igra Studentski plesni sekstet — 20.00 Okno v svet — 20.10 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 22.30 Literarno-glasbena oddaja.

Torek, 21. oktober:

5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska — 11.00 Solska ura za višjo stopnjo — 11.30 Solska ura za nižjo stopnjo — 12.00 Opoldanski koncert — 12.40 Med glasbenim sporedom zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.00 Priljubljeni slovenski zbori in samospevi — 15.10 Vedro glasbeno popoldne — 16.00 Orkestralni koncert — 17.10 Zabavne melodije — 17.45 Tečaj angleškega jezika — 18.00 Pojo naši zbori in ansambli — 18.30 Kulturni pregled — 19.00 Radijski dnevnik — 19.50 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 20.00 Radijska univerza — 21.00 Literarna oddaja — 21.20 Nekaj novosti iz arhiva zabavne glasbe.

tiho vzkliknil, ki jih Taht siloma vodi s seboj v vojsko. — Oh, grlo mi gori od suše. Dajte mi vina!“

„Pij, pa povej do konca!“ pravi Gubec, ki strmi v Andreja.

„Zdaj,“ nadaljuje Andrej, ko se je okrepčal in cmoknil z jezikom, „krene vsa četa s Tahijem na čelu na cesto, ki drži v Zagreb. Četa je zdaj pod menoj. Stisnem glavo med gabrove veje in zatulim: ‚Jurij Mogaič, kliče te Jana!‘ Na mah se iz čete zasliši bolesten krik: ‚Jana, moja Jana!‘ in eden izmed pešcev se zgrudi na zemljo.“

„Hal!“ udari Gubec, ves razjarjen s pestjo po mizi: „To je bil Jurij, moj Jurij!“

„Ne vem, kdo je bil,“ odgovori Andrej, toda videl sem na svoje oči, kako so človeka porabali in položili na konja. Dva, trije so namerili puške in ustrelili v mojo stran. Zrna, hvala bogu, nisem čutil, samo slišal sem, kako so strelji odmevali med griči. Četa odjezdi dalje in vse umolkne. Odhitel sem v vas, kjer mi Filipič pove, da se v gradu nahaja okoli šestdeset vojakov s puškami in precej lombardami. Zdaj pa sem tu, evo me! — Ali je to tvoje maščevanje, Gubec?“

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.